

Tussenuitspraak Commissie van Beroep 2015-033A d.d. 6 juli 2015

(mr. F.R. Salomons, voorzitter, drs. P.H.M. Kuijs AAG, mr. F.P. Peijster, mr. A. Smeeing-van Hees en mr. J.B.M.M. Wuisman, leden, en mr. M.J. Drijftholt, secretaris)

Samenvatting

Pensioenverzekering. Tussenuitspraak. Falende klachten dat vaste verhouding zou bestaan tussen ouderdomspensioen en partnerpensioen en dat product inherent ongeschikt was voor belanghebbende. Wel slaagt de klacht dat verzekeraar onvoldoende informatie heeft verstrekt over de aan de verzekering verbonden kosten van de overlijdensrisicodekking. Verzekeraar beroept zich vergeefs op verjaring, verzaking klachtplicht en eigen schuld van belanghebbende.

[Klik hier voor de uitspraak in eerste aanleg.](#)

1. De procedure in hoger beroep

- 1.1 Bij een op 28 augustus 2014 door de Commissie van Beroep Financiële Dienstverlening (verder: Commissie van Beroep) ontvangen beroepschrift met bijlagen heeft Belanghebbende een uitspraak van de Geschillencommissie Financiële Dienstverlening (verder: Geschillencommissie) van 18 juli 2014 (kenmerk [nummer]) ter toetsing voorgelegd.
- 1.2 Verzekeraar heeft met een op 5 november 2014 gedateerd geschrift verweer gevoerd en incidenteel beroep ingesteld.
- 1.3 Belanghebbende heeft vervolgens een op 30 december 2014 door Kifid ontvangen verweerschrift in het incidenteel beroep ingediend.
- 1.4 De Commissie van Beroep heeft de beroepen mondeling behandeld op 26 januari 2015. Beide partijen waren aanwezig en hebben een pleitnotitie overgelegd.

2. De procedure in eerste aanleg

Voor het verloop van de procedure in eerste aanleg verwijst de Commissie van Beroep naar de aan deze uitspraak gehechte uitspraak van de Geschillencommissie.

3. Inleiding op de beoordeling van het beroep

- 3.1 De Commissie van Beroep gaat uit van de volgende feiten.
  - (i) Verzekeraar heeft Belanghebbende op 11 juli 2000 een offerte doen toekomen voor een [naam] (hierna: 'pensioenverzekering'). In de offerte is onder meer het volgende vermeld:

"De uitgangspunten voor uw offerte zijn:

- beschikbaar budget
- een oudedagpensioen
- een nabestaandenpensioen voor uw partner en kinderen
- (...)

Premie

Jaarpremie voor uw [naam] f 41.263,80

Pensioenkapitaal

Indien u uw premie belegt in het [naam] Fonds, bedraagt het verwachte eindsaldo bij leven, bij het door u opgegeven rendement van 8,5% f 1.571.571,00

(...)

Uitgaande van een rentestand van 6% op de pensioendatum, kunt u de volgende pensioenuitkering(en) verwachten:

Te realiseren jaarlijks pensioeninkomen vanaf de pensioendatum

(...)

Oudedagpensioen vanaf 65 jaar f 101.116,00

Nabestaandenpensioen voor uw partner f 70.781,00

Te realiseren jaarlijks pensioeninkomen voor de pensioendatum

Indien u overlijdt vóór de pensioendatum is er een risicokapitaal verzekerd van f 1.565.402,00. Met dit kapitaal kan bij een rentestand van 5,5% het volgende worden aangekocht:

Nabestaandenpensioen voor uw partner f 40.000,00

Nabestaandenpensioen voor uw kinderen f 8.000,00

Deze pensioenen (...) stijgen na ingang jaarlijks met 3%.

Premievrijstelling

Bij volledige arbeidsongeschiktheid neemt [Verzekeraar] de premiebetaling voor haar rekening. (...)"

- (ii) Verzekeraar heeft bij de offerte een brochure '[naam]' verstrekt, waarin onder meer het volgende is vermeld:

"(...) Afhankelijk van uw situatie en wensen, kunt u bijvoorbeeld een deel van uw investeringen gebruiken als premie voor een nabestaanden- en/of arbeidsongeschiktheidsvoorziening. Het resterende gedeelte wordt voor u belegd en kunt u straks aanwenden voor uw pensioen.

(...) Met het [naam] kunt u op verschillende manieren een goed pensioeninkomen opbouwen.

(...) Zo kunt u uitgaan van een gewenst pensioeninkomen of van het bedrag dat u aan pensioen wilt besteden (beschikbaar budget).

Pensioenopbouw op basis van een gewenst pensioeninkomen

(...) Van het door u gewenste pensioeninkomen leiden wij de benodigde investeringen af. Op deze manier weet u zeker dat u het pensioen bereikt dat u in gedachten heeft.

Pensioenopbouw op basis van een beschikbaar budget.

(...) U bepaalt hierbij zelf welk bedrag u in uw pensioen investeert. (...) U kunt de hoogte van uw storting altijd tussentijds aanpassen. (...) Hierbij blijft de verzekerde nabestaanden- en/of arbeidsongeschiktheidsdekking gewoon van kracht, zolang uw spaarsaldo groot genoeg is om de premies hiervoor te voldoen. (...)

Nabestaandenpensioen voor uw partner

(...) U bepaalt zelf de hoogte van het nabestaandenpensioen: over het algemeen wordt hiervoor 70% van het maximaal te behalen oudedagspensioen aangehouden.

(...)

Deskundige begeleiding

(...) U kunt van ons dan ook een gedegen en door praktijkervaring onderbouwd advies verwachten. Wij houden alle ontwikkelingen op pensioengebied en in de wetgeving die van invloed zijn op uw persoonlijke pensioensituatie, nauwlettend in de gaten. Op die manier bent u er zeker van dat de oplossing die u vandaag kiest ook in de toekomst aan uw wensen voldoet.

Heldere informatie

(...) Ook nemen wij in ieder geval éénmaal per jaar contact op met u of uw adviseur om te horen of u behoefte heeft aan een gesprek over uw pensioensituatie."

(iii) Belanghebbende heeft het met de offerte van 11 juli 2000 meegestuurde deelnameformulier op 31 juli 2000 ondertekend.

(iv) Op 5 oktober 2000 heeft Verzekeraar aan Belanghebbende een nieuwe premieopgave gezonden, waarin onder meer is vermeld:

"Pensioeninkomen vanaf de pensioendatum

Bij een rentestand van 6% per jaar op de pensioendatum (...) kan met het eindsaldo (...) het volgende worden aangekocht:

Een levenslang jaarlijks oudedagspensioen van f 141.786,00

(...)

Pensioeninkomen voor de pensioendatum

In geval van overlijden van de verzekerde voor de pensioendatum wordt bij aanvang een risicokapitaal verzekerd (...). Bij een actuele rentestand van 5,5% kan met dit kapitaal worden aangekocht:

Een levenslang jaarlijks partnerpensioen van f 40.000,00

(...)

Extra service

Als vast onderdeel van onze service leggen wij uw pensioenregeling vast in een pensioenbrief. Dit is de overeenkomst tussen u en uw werkgever waarin staat hoe uw pensioenregeling is vormgegeven."

(v) De door Belanghebbende en Verzekeraar overeengekomen pensioenverzekering is ingegaan op 1 september 2000 en heeft als pensioendatum 1 oktober 2020. Op het polisblad staat over het verzekerd pensioenkapitaal vermeld:

"Bij in leven zijn van de verzekerde op de pensioendatum: de totale waarde van het spaarsaldo uitgedrukt in guldens op dat moment. Bij overlijden van de verzekerde voor de pensioendatum: een kapitaal van f 1.563.644,00 dat zal worden aangewend voor de aankoop van nabestaandenpensioen."

(vi) De op de verzekering van toepassing zijnde Algemene voorwaarden [naam] ([afkorting]) houden onder meer in:

"13.1 Als de verzekering een uitkering bij overlijden omvat heeft de verzekeringnemer het recht de verzekerde bedragen eenmaal per jaar, zonder nadere medische waarborgen te verhogen (...)."

De op de verzekering van toepassing zijnde Bijzondere voorwaarden [naam] in verband met de verzekering van pensioen ([afkorting]) houden onder meer in:

"8.1 Indien de verzekeringnemer de verzekeraar jaarlijks (...) het salaris (...) opgeeft, kan de verzekering éénmaal per jaar worden aangepast aan een salaris verhoging van maximaal f 15.000,- zonder dat nadere medische waarborgen nodig zijn. (...)"

De op de verzekering van toepassing zijnde Bijzondere voorwaarden [naam] in verband met de wijze van beleggen ([afkorting]) houden onder meer in:

"2.5 Kosten

De verzekeraar brengt aankoopkosten in rekening ten laste van elke ontvangen premie. Verder worden administratiekosten tezamen met eventuele risicopremies per de eerste van iedere maand aan het spaarsaldo onttrokken."

- (vii) Verzekeraar heeft in 2002 een pensioenoverzicht verstrekt waarop onder meer is vermeld: *"Het levenslange partnerpensioen en het wezenpensioen zijn berekend op basis van het salaris en de duur van uw dienstverband en worden jaarlijks aangepast aan het nieuwe salaris. Hierdoor blijven de hoogte van het partner- en wezenpensioen actueel."*
- (viii) In 2006 heeft Verzekeraar aan Belanghebbende voor het eerst een pensioenbrief gezonden. Hierin is onder meer vastgelegd dat met ingang van 1 juni 2006 de beschikbare premie voor de pensioenregeling 21,8% van de pensioengrondslag bedraagt.
- (ix) Als gevolg van door Belanghebbende opgegeven salarisaanpassingen is in de loop der jaren het bij overlijden vóór de pensioendatum verzekerde kapitaal voor het partnerpensioen gestegen. Als gevolg hiervan is ook de voor dat partnerpensioen (en het wezenpensioen)¹ benodigde premie gestegen, waardoor een steeds groter deel van de jaarlijks beschikbare premie is aangewend voor het partnerpensioen en steeds minder is aangewend voor ouderdompensioen. Als gevolg van het voorgaande is de verhouding tussen het te verwachten ouderdompensioen en het bij overlijden voor de pensioendatum te verwachten partnerpensioen gewijzigd. In 2000 was de hoogte van het te verwachten partnerpensioen 28,2% van het te verwachten ouderdompensioen. Nadien is dit percentage opgelopen, tot 169,9% in 2010.
- (x) In een brief van 11 februari 2011 van Verzekeraar aan Belanghebbende is onder meer vermeld:
"De kern van uw klacht is dat het partnerpensioen bij overlijden voor de pensioendatum te hoog is ten opzichte van het ouderdompensioen. Dit is het gevolg van het soort pensioenregeling die u heeft afgesloten.
Beschikbare premie regeling
(...) Bij de beschikbare premie regeling betaalt u een vast afgesproken bedrag. In uw regeling is dit 21,8% van de pensioengrondslag (jaarsalaris -/- franchise). Na aftrek van kosten en risicopremie wordt het overblijvende deel van de premie belegd voor de opbouw van ouderdompensioen. In een beschikbare premieregeling staat de hoogte van het ouderdompensioen dan ook niet vast.

---

¹ De term 'nabestaandenpensioen' omvat zowel partnerpensioen als wezenpensioen. Hierna wordt in navolging van partijen in plaats van 'partnerpensioen' ook wel de (ruimere) term 'nabestaandenpensioen' gebruikt.

Omdat de hoogte van het ouderdomspensioen niet vast staat, wordt het partnerpensioen gebaseerd op het jaarsalaris en de totaal te behalen diensttijd. (...) Stijgt uw salaris, dan wijzigt het nabestaandenpensioen mee. Het nabestaandenpensioen is hiermee een constante factor die de inkomensterugval opvangt die ontstaat na uw overlijden. (...)

Pensioenreglement

(...) Hoe het partner- en wezenpensioen wordt vastgesteld staat beschreven in het pensioenreglement. (...) Bij een eindloonregeling mag maximaal 2% per dienstjaar aan ouderdomspensioen opgebouwd worden. Voor het partnerpensioen is dit maximaal 1,4%. Deze 1,4% is 70% van de 2% opbouw per dienstjaar. Hiermee bedraagt het partnerpensioen 70% van het ouderdomspensioen. Het partnerpensioen in uw beschikbare premieregeling wordt door middel van deze methode berekend."

- (xi) In maart 2011 heeft Belanghebbende de overlijdensrisicodekking voor zijn nabestaanden beëindigd en in plaats daarvan bedongen dat bij zijn overlijden vóór de pensioendatum 85% van het aanwezige kapitaal wordt omgezet in een nabestaandenpensioen. Voorts heeft Belanghebbende toen de verzekerde premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid beëindigd.

3.2 Belanghebbende heeft in eerste aanleg gevorderd:

- primair: volledige schadevergoeding door restitutie van de door hem betaalde premies vermeerderd met wettelijke rente tot aan de berekeningsdatum, onder aftrek van de huidige poliswaarde;
- subsidiair: vernietiging wegens dwaling van de overeenkomst met schadeloosstelling voor eventuele nadelige fiscale gevolgen;
- meer subsidiair: restitutie van alle betaalde overlijdensrisicopremies alsmede het gederfde beleggingsrendement;
- nog meer subsidiair: herrekening van de waarde van de polis; daarnaast heeft Belanghebbende vergoeding van juridische kosten en van zijn eigen bijdrage gevorderd.

3.3 De Geschillencommissie heeft, kort weergegeven, als volgt geoordeeld.

Uit het standpunt van Belanghebbende volgt dat de pensioenverzekering tot 2006 min of meer aan zijn wensen en verwachtingen voldeed en de Verzekeraar de overeenkomst tot 2006 heeft uitgevoerd conform hetgeen is overeengekomen. Dat daaromtrent bij Belanghebbende een onjuiste voorstelling van zaken heeft bestaan is niet gebleken. Het beroep op dwaling stuit reeds daarop af. De Geschillencommissie stelt vast dat na salaris-aanpassingen vanaf 2006 de premie in toenemende mate is aangewend voor de dekking van het risico van overlijden van Belanghebbende vóór de ingangsdatum van het ouderdomspensioen. Naar het oordeel van de Geschillencommissie heeft Verzekeraar niet voldoende concreet toegelicht hoe Belanghebbende op basis van de hem jaarlijks door de Verzekeraar verstrekte pensioenoverzichten had kunnen en moeten begrijpen dat het achterblijven van de opbouw van het ouderdomspensioen het gevolg was van de vanaf 2006 gewijzigde toedeling van de pensioenpremies. Omdat Belanghebbende ervan mocht uitgaan dat de verzekeringsovereenkomst primair bedoeld was voor het opbouwen van een oudedagsvoorziening en het nabestaandenpensioen voor het geval van overlijden vóór de ingangsdatum van het ouderdomspensioen een aanvullend karakter had, had Verzekeraar

Belanghebbende moeten wijzen op de gevolgen voor de opbouw van het ouderdomspensioen als gevolg van de salarisaanpassingen. Verzekeraar is dan ook toerekenbaar tekortgeschoten in haar zorgplicht jegens Belanghebbende.

De Geschillencommissie heeft aannemelijk geacht dat, als Verzekeraar haar zorgplicht in acht had genomen, vanaf 2006 van de premie maximaal een vergelijkbaar percentage als daarvoor zou zijn betaald voor de overlijdensrisicodekking, welk percentage de Geschillencommissie naar billijkheid heeft vastgesteld op gemiddeld 12,5%. De Geschillencommissie heeft Verzekeraar gehouden geacht aan Belanghebbende de door hem geleden schade te vergoeden door het ouderdomspensioen opnieuw vast te stellen op het bedrag dat zou zijn opgebouwd indien tussen 1 januari 2006 en 31 maart 2011 telkens maximaal 12,5% van de beschikbare premie zou zijn aangewend voor de overlijdensrisicodekking. Voorts heeft zij bepaald dat Verzekeraar aan Belanghebbende € 2.682,= aan kosten rechtsbijstand en € 50,= aan eigen bijdrage van de klacht vergoedt.

- 3.4 Ter uitvoering van de beslissing van de Geschillencommissie heeft Verzekeraar aan het pensioenkapitaal een bedrag van € 11.026,= toegevoegd en heeft zij aan Belanghebbende een bedrag van € 2.732,= als vergoeding voor kosten rechtsbijstand en eigen bijdrage uitbetaald.

4. Beoordeling van het beroep

- 4.1.1 In zijn beroepschrift heeft Belanghebbende drie grieven tegen de uitspraak van de Geschillencommissie aangevoerd. Met die drie grieven keert hij zich in het bijzonder tegen het oordeel van de Geschillencommissie dat de pensioenverzekering tot 2006 min of meer aan zijn wensen en verwachtingen voldeed en dat Verzekeraar de overeenkomst tot 2006 heeft uitgevoerd conform hetgeen is overeengekomen. Verder heeft Belanghebbende zijn eis aldus gewijzigd, dat hij vordert, zakelijk weergegeven:
- primair: betaling van € 114.368,= als schadevergoeding op basis van premierestitutie met wettelijke rente, onder aftrek van de poliswaarde op 31 december 2012, vermeerderd met wettelijke rente van 1 januari 2013 tot en met 13 augustus 2013;
  - subsidiar: vernietiging van de verzekeringsovereenkomst wegens dwaling met schade loosstelling voor eventuele nadelige fiscale gevolgen en kosten van fiscaal advies;
  - meer subsidiar: betaling van € 41.539,= als restitutie van alle betaalde overlijdensrisicopremies, vermeerderd met gederfd beleggingsrendement;
  - nog meer subsidiar: herrekening van de poliswaarde waarbij de productgebreken worden weggedacht, zodanig dat dit resulteert in een vordering van € 30.797,=;
  - meest subsidiar: opnieuw vaststelling van het opgebouwde ouderdomspensioen op het bedrag dat zou zijn opgebouwd indien vanaf 1 september 2000 tot 31 maart 2011 telkens maximaal 6,4% van de beschikbare premie zou zijn aangewend voor de overlijdensrisicodekking; een en ander telkens te vermeerderen met een vergoeding van de kosten van bijstand door de gemachtigde van € 5.000,= in eerste aanleg en € 4.500,= in hoger beroep en met vergoeding van de kosten van behandeling van het geschil van € 50,= in eerste aanleg en van € 500,= in hoger beroep.
- Tegen deze wijziging van eis heeft Verzekeraar zich niet verzet, zodat de Commissie van Beroep van de gewijzigde eis zal uitgaan.

- 4.1.2 Ter gelegenheid van de mondelinge behandeling heeft Belanghebbende zijn vorderingen ten dele nog weer anders geformuleerd, doch aan deze wijziging zal de Commissie van Beroep voorbijgaan, nu Belanghebbende heeft nagelaten duidelijk te maken welk belang hij bij de wijziging heeft en de wijziging in een zo laat stadium is gedaan dat Verzekeraar zich daarover niet voldoende heeft kunnen uitlaten.
- 4.1.3 De hiervoor weergegeven meerledige vordering in beroep van Belanghebbende is de Commissie van Beroep niet ten volle duidelijk, met name niet wat de grondslag van iedere deelvordering is. De Commissie van Beroep vat de vordering in die zin op dat Belanghebbende primair schadevergoeding verlangt op basis van een toerekenbaar tekortschieten en/of onrechtmatig handelen van Verzekeraar jegens hem en dat hij pas vernietiging van de verzekeringsovereenkomst wegens dwaling en restitutie van premies verlangt, indien er geen ruimte blijkt te zijn voor toekenning van schadevergoeding op de grond van toerekenbaar tekortschieten en/of onrechtmatig handelen van Verzekeraar jegens hem. De Commissie van Beroep vindt voor deze uitleg van de vordering van Belanghebbende steun in wat over de vordering wordt opgemerkt in de nrs. 44 en 46 van de op 26 januari 2015 overgelegde pleitnotitie van de gemachtigde van Belanghebbende. Daar toont Belanghebbende huiver voor het geheel ongedaan maken van de verzekeringsovereenkomst.
- 4.2 In zijn verweerschrift in beroep bestrijdt Verzekeraar de door de Belanghebbende aangevoerde grieven en voert zij zelf in het kader van het door haar ingestelde incidenteel beroep twee grieven aan. Die strekken vooral ertoe om te bestrijden dat er een vaste verhouding tussen het ouderdomspensioen en het partnerpensioen voor het geval van overlijden van Belanghebbende vóór de pensioendatum zou zijn overeengekomen en dat Verzekeraar Belanghebbende voorafgaande aan het sluiten van de verzekeringsovereenkomst en gedurende de loop van die overeenkomst niet genoegzaam zou hebben geïnformeerd over de invloed van de wijziging van het salaris van Belanghebbende en de rekenrente op de hoogte van het nabestaandenpensioen en over de invloed van de kosten van het nabestaandenpensioen op het ouderdomspensioen. Het oordeel van de Geschillencommissie dat Belanghebbende ervan mocht uitgaan dat de verzekeringsovereenkomst primair bedoeld was voor het opbouwen van een oudedagsvoorziening, wordt als zodanig evenwel door verzekeraar niet, althans niet voldoende kenbaar, bestreden. Verzekeraar concludeert in het incidenteel beroep dat de bestreden uitspraak van de Geschillencommissie niet in stand kan blijven en vordert het reeds aan het pensioenkapitaal van Belanghebbende toegevoegde bedrag van € 11.026,= en het bedrag van € 2.732,= voor juridische kosten en eigen bijdrage terug, met wettelijke rente vanaf de ontvangst van de bedragen door Belanghebbende.
- 4.3 Met de grieven in het principaal en het incidenteel beroep wordt het geschil tussen partijen in (vrijwel) volle omvang ter beoordeling aan de Commissie van Beroep voorgelegd. De Commissie van Beroep vindt hierin aanleiding om eerst de geschilpunten, waarvan uit de wederzijdse stellingen in beroep blijkt, als zodanig te bespreken en pas daarna nog afzonderlijk kort stil te staan bij de grieven.

Vaste verhouding tussen ouderdomspensioen en partnerpensioen?

- 4.4 Belanghebbende heeft zich op het standpunt gesteld dat het zijn bedoeling was dat er een vaste verhouding zou bestaan tussen het verzekerde ouderdomspensioen voor hemzelf bij het bereiken van de pensioendatum en het partnerpensioen in geval van zijn overlijden voor de pensioendatum. Deze vaste verhouding hield volgens Belanghebbende in dat het partnerpensioen bij zijn vooroverlijden 28,2% zou belopen van het ouderdomspensioen. De door Belanghebbende bedoelde verhouding bestaat tussen de bedragen, genoemd in de premieopgave van 5 oktober 2000 (hiervoor in 3.1 onder (iv) aangehaald). Belanghebbende is ervan uitgegaan en heeft ervan mogen uitgaan, zo voert hij aan, dat de overeenkomst ook nadien in deze verhouding zou voorzien. Dit wordt door Verzekeraar betwist.
- 4.5 De Commissie van Beroep kan Belanghebbende hierin niet volgen. Uit de premieopgave van 5 oktober 2000 volgt niet dat het partnerpensioen bij vooroverlijden in de loop van de tijd steeds 28,2 % van het ouderdomspensioen zou belopen. Die bedoeling valt namelijk niet af te leiden uit het enkele feit dat het in de premieopgave vermelde bedrag aan partnerpensioen bij vooroverlijden (€ 40.000,=) 28,2% was van het verwachte bedrag aan ouderdomspensioen (€ 141.789,=). Deze bedragen rusten op uitgangspunten, die op 5 oktober 2000 deels bij wege van veronderstelling werden aangehouden. Die uitgangspunten zouden kunnen veranderen met als gevolg een wijziging van de bedragen zelf en daarmee ook van hun onderlinge verhouding. De in het premieoverzicht genoemde bedragen en hun onderlinge verhouding waren daarmee de resultante van een momentopname. Dat die verhouding na wijziging eventueel weer teruggebracht zou moeten worden tot 28,2% blijkt uit het pensioenoverzicht van 5 oktober niet. Evenmin volgt uit de polisbladen die Verzekeraar aan Belanghebbende heeft verstrekt, dat er sprake zou zijn van een vaste verhouding. De polisbladen vermelden geen bedragen voor ouderdoms- of partnerpensioen bij vooroverlijden en ook niet het bestaan van een vaste verhouding tussen de te verwachten uitkeringen. Ten slotte kan een vaste verhouding als door Belanghebbende bedoeld niet worden afgeleid uit de toepasselijke verzekeringsvoorwaarden.
- 4.6 Ook aan de in 3.1 onder (ii) aangehaalde brochure kon Belanghebbende redelijkerwijs niet de verwachting ontleenen dat tussen het ouderdomspensioen en het partnerpensioen bij overlijden voor de pensioendatum een vaste verhouding zou bestaan. Onvoldoende is daarvoor de vermelding "*U bepaalt zelf de hoogte van het nabestaandenpensioen: over het algemeen wordt hiervoor 70% van het maximaal te behalen oudedagspensioen aangehouden*". Deze vermelding omtrent wat in algemeen gebeurt, impliceert niet dat ervan is uit te gaan dat er ook dienovereenkomstig in het concrete geval gehandeld zal zijn. Daarvoor zijn de bijzondere omstandigheden uiteindelijk toch doorslaggevend te achten. In het onderhavige geval werd voor het na te streven ouderdomspensioen niet een vast bedrag aangehouden. Daardoor ontbrak een goed aanknopingspunt voor het partnerpensioen dat gewenst was voor het geval van overlijden van Belanghebbende vóór de pensioendatum. Dat doet aannemelijk zijn dat, ten einde meer duidelijkheid en zekerheid te hebben over de hoogte van dat pensioen, apart het gewenste bedrag werd afgesproken en een bepaald kapitaal ter financiering van het gewenste pensioen werd verzekerd.

Product inherent ongeschikt voor Belanghebbende?

- 4.7 Belanghebbende heeft aangevoerd dat de verzekering door haar aard en werking inherent ongeschikt is voor het doel dat, naar Belanghebbende stelt, hem in de eerste plaats voor ogen stond, te weten het opbouwen van ouderdomspensioen. Dit baseert Belanghebbende, samengevat, vooral hierop dat in de jaren na 2000 de verzekering van het partnerpensioen in sterke mate ten koste is gegaan van de opbouw van kapitaal voor het ouderdomspensioen. Uit hetgeen namens Verzekeraar bij de mondelinge behandeling naar voren is gebracht, valt af te leiden dat deze ontwikkeling, afgezien van het oplopen van de leeftijd van de echtgenote van Belanghebbende, vooral het gevolg is geweest van twee ontwikkelingen: (1) dalende rente, waardoor een telkens groter deel van de beschikbare premie moest worden besteed aan het in stand houden van de overlijdensrisicodekking voor het nabestaandenpensioen, en (2) de omstandigheid dat het meermalen is voorgekomen dat de verzekering is aangepast aan salarisverhogingen, waarbij deze aanleiding hebben gegeven tot verhoging van het nabestaandenpensioen zonder dat tegelijk de totaal beschikbare premie is verhoogd, met als gevolg dat er minder premie overbleef voor opbouw van ouderdomspensioen.
- 4.8 Naar het oordeel van de Commissie van Beroep is er niet voldoende grond om te concluderen dat de verzekering als zodanig inherent ongeschikt was voor Belanghebbende. De door Belanghebbende gewraakte ontwikkeling had immers kunnen worden beperkt of zelfs vermeden, wanneer het ten behoeve van het nabestaandenpensioen verzekerde kapitaal niet of in mindere mate was aangepast aan de renteontwikkeling en salarisverhogingen en/of met renteverlagingen en salarisverhogingen slechts rekening was gehouden indien en voor zover ook de totaal beschikbare premie in de vereiste mate kon worden verhoogd. Dat dit niet is gebeurd, is kennelijk niet zozeer het gevolg van inherente gebreken van de verzekering, maar veeleer van het niet onderkennen van de relevante ontwikkelingen en het achterwege laten van de hiervoor genoemde stappen. De Commissie van Beroep ziet, mede gelet op de in de brochure benadrukte flexibiliteit van de verzekering, geen grond om eraan te twijfelen dat als Belanghebbende om dergelijke aanpassingen zou hebben verzocht, daaraan gevolg zou zijn gegeven.
- 4.9 Opmerking verdient nog dat, ook al zou bij Belanghebbende bij het aangaan van de verzekering het opbouwen van ouderdomspensioen hebben vooropgestaan, Belanghebbende de Commissie van Beroep niet ervan heeft overtuigd dat de dekking voor het nabestaandenpensioen voor het geval van overlijden vóór de pensioendatum voor hem bij het sluiten van de verzekering slechts van ondergeschikte betekenis was. Belanghebbende heeft immers niet gemotiveerd weersproken dat, zoals Verzekeraar heeft aangevoerd, het bedoeld partnerpensioen bij overlijden vóór de pensioendatum zich bevond op of nabij het maximale niveau dat fiscaal toegestaan was. Voorts is in dit verband van belang dat Belanghebbende had gekozen voor het verzekeren van een indexering van het nabestaandenpensioen met 3% per jaar. Tegen de achtergrond van deze omstandigheden is niet aannemelijk dat Belanghebbende zou hebben afgezien van het sluiten van de verzekering of van het meeverzekeren van nabestaandenpensioen, als Belanghebbende zich voorafgaand aan het sluiten van de verzekering rekenschap had gegeven van de gevolgen van rentedalingen en salarisaanpassingen.

Heeft Verzekeraar Belanghebbende voldoende geïnformeerd?

- 4.10 Belanghebbende heeft zich op het standpunt gesteld dat Verzekeraar niet heeft voldaan aan de op hem rustende wettelijke informatieplichten. In dit verband beroept Belanghebbende zich op de artikelen 2 lid 2 en 3 lid 2 van de Regeling informatievoorziening aan verzekeringnemers 1998 (Riav 1998), die ten tijde van het sluiten van de verzekering van kracht was. Deze bepalingen luiden, voor zover van belang, als volgt:
- Artikel 2 lid 2 Riav 1998
2. Voor zover de in dit lid bedoelde informatie niet uit de algemene of bijzondere polisvoorwaarden blijkt, draagt de verzekeraar er tevens zorg voor dat de verzekeringnemer schriftelijk in kennis wordt gesteld van:
(...)
b. het bedrag van de uitkering of uitkeringen waartoe de verzekeraar zich verplicht of, voor zover dit bedrag niet op voorhand nauwkeurig kan worden bepaald, een nauwkeurige omschrijving van die uitkering of uitkeringen, alsmede van de factoren waarvan de hoogte van de uitkering of uitkeringen afhankelijk is;
(...)
h. de premie verschuldigd voor de hoofddekking en, indien de overeenkomst voorziet in een of meer nevenuitkeringen, de premies die voor ieder van de nevenuitkeringen zijn verschuldigd;
(...)
- Artikel 3 lid 2 Riav 1998
2. Een verzekeraar die een overeenkomst van schade- of van levensverzekering aanbiedt, draagt er zorg voor dat de verplichte informatie als genoemd in artikel 1 of artikel 2 duidelijk en nauwkeurig is.
- 4.11 In het bijzonder heeft Verzekeraar volgens Belanghebbende nagelaten voorafgaand aan dan wel bij het sluiten van de verzekering voldoende informatie te verstrekken met betrekking tot de voor hem aan de overlijdensrisicodekking ten behoeve van het nabestaandenpensioen verbonden kosten en daarmee ook met betrekking tot de gevolgen van een stijging van die kosten voor de opbouw van het ouderdomspensioen. Belanghebbende stelt dat Verzekeraar informatie had moeten verstrekken over de hoogte van de overlijdensrisicopremies, de gehanteerde leeftijdsafhankelijke tariefstructuur, het zogenoemde 'hefboomeffect' en over de invloed die salarisaanpassingen zouden hebben op de verhouding tussen het partnerpensioen en het oudedagpensioen.
- 4.12 Verzekeraar heeft niet gemotiveerd betwist dat Belanghebbende niet vooraf in kennis is gesteld van de hoogte van de overlijdensrisicopremie. Dit was volgens Verzekeraar ook niet mogelijk, aangezien de premie behalve van het bij aanvang verzekerde doelkapitaal afhankelijk is van allerlei toekomstige onzekere factoren, zoals de inmiddels met de spaarpremies opgebouwde waarde, de rentestand, salariswijzigingen en het met de jaren oplopende overlijdensrisico van Belanghebbende. Evenmin heeft verzekeraar gemotiveerd betwist dat Belanghebbende niet was ingelicht over het zogenoemde 'hefboomeffect', dat erop neerkomt dat naarmate de gerealiseerde rendementen op de geïnvesteerde spaar

premie hoger onderscheidenlijk lager uitvallen, de verschuldigde overlijdensrisicopremies in sterkere mate dalen respectievelijk stijgen. Verzekeraar wijst er wel op dat Belanghebbende voor het hefboomeffect in 2013 al een vergoeding van € 2.227,89 heeft ontvangen.

- 4.13 Verzekeraar heeft er met betrekking tot de invloed van salarisaanpassingen op gewezen dat Belanghebbende uit de offerte en de premieopgave van 5 oktober 2000 heeft moeten begrijpen dat salariswijzigingen van invloed zouden zijn op het nabestaandenpensioen. Voorts heeft Verzekeraar erop gewezen dat uit artikel 2.5 [afkorting 3] (hiervoor in 3.1 onder (vi) aangehaald) volgt dat de risicopremie voor het nabestaandenpensioen wordt verrekend door onttrekkingen van units. Hetzelfde volgt uit de premieopgave van 5 oktober 2000 onder het kopje 'ontwikkeling van uw spaarsaldo', waar vermeld is: "Tevens worden maandelijks de beheerkosten en, indien van toepassing, de risicopremies voor de extra verzekeringen (de nabestaandenvoorziening en/of premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid) in mindering gebracht op het spaarsaldo". Voorts verwijst Verzekeraar naar blz. 6 van de brochure '[naam]', waar vermeld is: "Afhankelijk van uw situatie en wensen, kunt u bijvoorbeeld een deel van uw investeringen gebruiken als premie voor een nabestaanden- en/of arbeidsongeschiktheidsvoorziening. Het resterende gedeelte wordt voor u belegd en kunt u straks aanwenden voor uw pensioen". Ten slotte verwijst Verzekeraar naar de door Belanghebbende bij de offerte ontvangen brochure van het Verbond van Verzekeraars (1998) waarin Belanghebbende, mede onder verwijzing naar door aanbieders gepresenteerde voorbeeldrendementen, ervoor is gewaarschuwd dat hoe meer premie hij betaalt voor zijn verzekerde risico's, hoe meer het productrendement hierdoor wordt beïnvloed.
- 4.14 De Commissie van Beroep is van oordeel dat Verzekeraar aan Belanghebbende, van wie niet is gebleken dat hij bijzondere kennis had omtrent de in geschil zijnde verzekering, onvoldoende duidelijk heeft gemaakt wat de hoogte zou zijn van de overlijdensrisicopremies en welke factoren daarop van invloed zouden zijn. Pas vanaf 2008 werden de ingehouden overlijdensrisicopremies expliciet vermeld in de verstrekte pensioenoverzichten. Niet valt in te zien waarom niet ook vóór of bij het sluiten van de verzekering de toen in te houden overlijdensrisicopremie en de factoren die tot wijziging aanleiding zouden geven, hadden kunnen worden vermeld. Het achterwege laten van deze gegevens brengt mee dat Verzekeraar niet heeft voldaan aan haar verplichtingen uit de artikelen 2 en 3 Riav 1998. Dat is ook het geval doordat Verzekeraar niet met de door artikel 3 lid 2 Riav 1998 vereiste duidelijkheid vooraf onder de aandacht van Belanghebbende heeft gebracht dat salarisverhogingen en renteverlagingen tot gevolg zouden hebben dat het nabestaandenpensioen zou stijgen ten koste van het ouderdompensioen.
- 4.15 Mede op grond van de brochure die Verzekeraar aan Belanghebbende had verstrekt (vgl. hetgeen daarin is vermeld onder het hoofdje "Deskundige begeleiding", hiervoor in 3.1 onder (ii) aangehaald), mocht Belanghebbende van Verzekeraar verwachten dat ook na het tot stand komen van de verzekering Verzekeraar het oog zou houden op de belangen van Belanghebbende in die zin, dat wanneer zich relevante ontwikkelingen zouden voordoen, Belanghebbende nadrukkelijk zou worden gewezen op die ontwikkelingen en op de mogelijkheden om in verband daarmee de totaal verschuldigde premie of de verzekering

anderszins aan te passen. Toen de verhouding tussen het ouderdomspensioen en het partnerpensioen zich steeds verder wijzigde als gevolg van rentedaling en salaris-aanpassingen, had Verzekeraar het tot haar taak moeten rekenen hiervoor op enig moment nadrukkelijk de aandacht van Belanghebbende te vragen om zich ervan te vergewissen dat de ontwikkeling (nog) strookte met de wensen van Belanghebbende. Verzekeraar kon naar het oordeel van de Commissie van Beroep niet ermee volstaan de wijzigingen te verwerken die Belanghebbende op de daarvoor aan hem gezonden formulieren invulde. Daaraan doet niet af dat Belanghebbende van zijn kant op die formulieren niet te kennen heeft gegeven een gesprek te wensen over zijn pensioen. Verzekeraar mocht niet zonder meer ervan uitgaan dat Belanghebbende zich daadwerkelijk bewust was van de gevolgen van deze wijzigingen en van de invloed van de dalende rente. Ook met de periodiek aan Belanghebbende gezonden pensioenoverzichten heeft Verzekeraar zich tegenover Belanghebbende niet (in voldoende mate) van haar zorgplicht gekweten. Weliswaar is in de pensioenoverzichten telkens onder meer een prognose opgenomen van het ouderdomspensioen en het partnerpensioen bij overlijden voor de pensioendatum, maar uit geen van deze overzichten kon Belanghebbende afleiden, althans niet zonder deze te vergelijken met eerder ontvangen overzichten, dat zich een ontwikkeling aftekende waarbij het nabestaandenpensioen in toenemende mate ten koste ging van het ouderdomspensioen.

- 4.16 De tussenconclusie is derhalve dat Verzekeraar is tekortgeschoten in de verplichting om vóór of bij het sluiten aan Belanghebbende de relevante informatie te verstrekken en voorts dat Verzekeraar na het sluiten van de verzekering niet heeft voldaan aan haar zorgplicht om Belanghebbende te wijzen op de relevante ontwikkelingen in verband met de verzekering en zich ervan te vergewissen dat de verzekering nog beantwoordde aan de wensen van Belanghebbende.

Klachtplicht; verjaring

- 4.17 Verzekeraar heeft zich erop beroepen dat Belanghebbende niet eerder dan in 2011 bij Verzekeraar heeft geklaagd over de verzekering. Voor zover Belanghebbende al enige vordering tot schadevergoeding zou hebben gehad, heeft hij te laat geklaagd (artikel 6:89 BW) en kan hij om die reden geen aanspraken op schadevergoeding meer doen gelden, aldus Verzekeraar. Voorts heeft Verzekeraar zich erop beroepen dat de eventuele aanspraken van Belanghebbende in 2011 reeds waren verjaard. Deze verweren worden verworpen.
- 4.18 Volgens Verzekeraar heeft Belanghebbende niet geklaagd binnen bekwame termijn nadat hij redelijkerwijs had moeten ontdekken dat de verzekeringsovereenkomst zich voor wat de verhouding tussen het ouderdoms- en partnerpensioen betreft anders ontwikkelde dan in de bedoeling lag, nl. dat het in stand houden van het partnerpensioen ten koste van het ouderdomspensioen ging. Zoals hiervoor is gebleken, is het niet zozeer de verzekering als zodanig die een gebrek bevat, maar schoot Verzekeraar tekort in haar informatie-verplichtingen dienaangaande tegenover Belanghebbende. Gegeven dit tekortschieten en het ontbreken van voldoende inzicht bij Belanghebbende in waarom het in stand houden van het partnerpensioen ten koste van het ouderdomspensioen ging, kan Verzekeraar zich er bezwaarlijk op beroepen dat Belanghebbende zich eerder over het tekortschieten van Verzekeraar had moeten beklagen. Daaraan doet niet af dat Belanghebbende aan de hand

van eerder beschikbaar gestelde gegevens, zoals de pensioenoverzichten en de in 2006 verstrekte pensioenbrief, had kunnen vaststellen dat het ouderdomspensioen ten opzichte van het partnerpensioen steeds kleiner werd. Het was aan Verzekeraar, die de deskundige was en in haar brochure ook deskundige begeleiding had toegezegd, over deze ontwikkeling met Belanghebbende contact op te nemen. De vraag of Belanghebbende te laat heeft geklaagd, beantwoordt de Commissie van Beroep derhalve ontkennend.

- 4.19 Evenmin slaagt het beroep op verjaring. Een rechtsvordering tot vergoeding van schade verjaart op grond van artikel 3:310 lid 1 BW door verloop van vijf jaren na de aanvang van de dag, volgende op die waarop de benadeelde zowel met de schade als met de daarvoor aansprakelijke persoon bekend is geworden. De eis dat de benadeelde bekend is geworden met zowel de schade als de daarvoor aansprakelijke persoon betreft een daadwerkelijke bekendheid, zodat het enkele vermoeden van het bestaan van schade niet volstaat (HR 9 juli 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM1688; HR 3 december 2010, ECLI:NL:HR:2010:BN6241).

De verjaringstermijn begint pas te lopen op de dag na die waarop de benadeelde daadwerkelijk in staat is een rechtsvordering tot vergoeding van de door hem geleden schade in te stellen (HR 24 januari 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF0694). Daarvan zal sprake zijn als de benadeelde voldoende zekerheid – die niet een absolute zekerheid behoeft te zijn – heeft verkregen dat de schade is veroorzaakt door tekortschietend of foutief handelen van de betrokken persoon. Ook hier geldt dat Verzekeraar zich er bezwaarlijk op kan beroepen dat Belanghebbende zich eerder dan in 2011 erover had moeten beklagen dat Verzekeraar hem niet heeft voorzien van de relevante informatie met betrekking tot de verzekering. Niet valt in te zien dat er bij Belanghebbende op zodanig eerder tijdstip sprake was van bekendheid met de schade en de daarvoor aansprakelijke persoon, dat geoordeeld moet worden dat zijn aanspraak op schadevergoeding is verjaard.

Schade

- 4.20 Het is onmogelijk om nauwkeurig vast te stellen in hoeverre Belanghebbende schade heeft geleden als gevolg van het tekortschieten door Verzekeraar in haar informatieverplichtingen jegens Belanghebbende bij het sluiten van de verzekering en nadien. De Commissie van Beroep zal daarom de schade schattenderwijs bepalen (artikel 6:97 BW). Daarbij acht de Commissie van Beroep het wegens de door Verzekeraar ook aangeprezen flexibiliteit van de verzekering niet aannemelijk dat als Verzekeraar zou hebben voldaan aan haar informatieverplichtingen voorafgaand of bij het sluiten van de verzekering, Belanghebbende van de verzekering zou hebben afgezien. Evenmin acht zij het aannemelijk dat Belanghebbende dan gekozen zou hebben voor een lager nabestaandenpensioen. Bij de gekozen uitgangspunten met betrekking tot rentestand en rendement bood de verzekering immers uitzicht op de in de premieopgave vermelde bedragen aan ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen tegen een premie die Belanghebbende bereid was te voldoen. De Commissie van Beroep neemt voorts aan dat als Belanghebbende zich bewust was geweest van de informatie die Verzekeraar hem had behoren te verstrekken, Belanghebbende tot de wijzigingen in de dekking voor zijn nabestaanden niet pas in maart 2011 (zie 3.1 onder (xi)) zou hebben besloten maar op een eerder moment. Bij gebreke van nadere aanknopingspunten gaat de Commissie van Beroep er schattenderwijs van uit dat Belanghebbende deze wijzigingen zou hebben doorgevoerd met ingang van 1 januari 2006.

- 4.21 De schade die het gevolg is geweest van het tekortschieten door Verzekeraar dient te worden bepaald door vergelijking van hetgeen Belanghebbende tot maart 2011 feitelijk aan premies heeft betaald en hetgeen hij zou hebben betaald wanneer hij al met ingang van 1 januari 2006 de risicodekking ten behoeve van zijn nabestaanden zou hebben beëindigd, met dienovereenkomstige verlaging van de door hem te betalen premie. Daarbij dient wel ervan te worden uitgegaan dat Belanghebbende met ingang van 1 januari 2006 ook zou hebben bedongen dat in het geval van zijn vooroverlijden vóór de pensioendatum 85% van het aanwezige kapitaal zou worden omgezet in een nabestaandenpensioen. Voor zover Belanghebbende in die veronderstelde situatie minder premie zou hebben betaald dan hij feitelijk heeft voldaan, vormt dat de schade die voor vergoeding in aanmerking komt.
- 4.22 Opmerking verdient dat voor de omvang van de voor vergoeding in aanmerking komende schade niet van belang is dat de feitelijk betaalde premies wel mede zijn aangewend voor het afdekken van het overlijdensrisico ten behoeve van zijn nabestaanden. Aannemelijk is immers dat deze dekking niet was verzekerd als Verzekeraar Belanghebbende naar behoren had geïnformeerd. De waarde van de dekking van het bedoelde risico, dat zich overigens niet heeft gerealiseerd, dient derhalve niet op de schade in mindering te komen of daarmee te worden verrekend. Opmerking verdient voorts dat als in de veronderstelde situatie dat de hiervoor bedoelde wijzigingen met ingang van 1 januari 2006 zouden zijn doorgevoerd, in 2013 geen of een lagere vergoeding aan Belanghebbende zou zijn uitgekeerd voor het hefboomeffect, de te vergoeden schade dienovereenkomstig met die vergoeding verminderd dient te worden. Ten slotte dient bij de bepaling van de omvang van de schade rekening te worden gehouden met eventuele fiscale voordelen die het gevolg zijn geweest van de betaling van premies voor dekking van het nabestaandenpensioen bij overlijden vóór de pensioendatum en de eventuele fiscale nadelen door het ontvangen van de schadevergoeding.
- 4.23 Over de bedragen die Belanghebbende teveel betaald heeft en voor restitutie in aanmerking komen, dient Verzekeraar wettelijke rente te vergoeden, telkens vanaf de dag dat Belanghebbende meer heeft betaald dan in de hiervoor veronderstelde situatie het geval zou zijn geweest. Gelet op de aard van de tekortkoming van Verzekeraar was een ingebrekestelling immers niet vereist om Verzekeraar in verzuim te doen zijn.
- 4.24 Ter uitvoering van de uitspraak van de Geschillencommissie heeft Verzekeraar € 11.026,= toegevoegd aan het verzekerd kapitaal. Verzekeraar maakt aanspraak op terugbetaling van dit bedrag, vermeerderd met wettelijke rente. Wanneer de schade van Belanghebbende wordt vergoed overeenkomstig hetgeen in 4.20 tot en met 4.23 is overwogen, dient het bedrag van € 11.026,= uiteraard weer, met wettelijke rente, ten goede van Verzekeraar te worden gebracht. Verzekeraar is derhalve gerechtigd genoemd bedrag, met wettelijke rente vanaf de datum dat het bedrag ten goede van Belanghebbende is gebracht, in mindering te brengen op de aan Belanghebbende te vergoeden schade. Indien evenwel Belanghebbende daartoe de wens te kennen geeft, zal Verzekeraar in plaats daarvan de toevoeging aan het verzekerd kapitaal met terugwerkende kracht ongedaan moeten maken.

Eigen schuld

- 4.25 Verzekeraar heeft aangevoerd dat de schade van Belanghebbende voor het grootste deel het gevolg is van eigen onoplettendheid of nalatigheid van Belanghebbende en in zoverre voor zijn rekening dient te worden gelaten. De Commissie van Beroep verwerpt dit verweer. Hoewel nauwkeurige dan wel oplettende bestudering van de door Verzekeraar verstrekte gegevens eerder tot de vaststelling had kunnen leiden dat de verhouding tussen het ouderdomspensioen en het partnerpensioen zich ontwikkelde op een door Belanghebbende onwenselijk geachte wijze, kan naar het oordeel van de Commissie van Beroep te dezen niet worden gesproken van een aan Belanghebbende toe te rekenen zodanige nalatigheid of onoplettendheid, dat deze aanleiding behoort te geven tot vermindering van de schadevergoedingsplicht van Verzekeraar. Zoals hierboven uiteengezet, is Verzekeraar in de nakoming van zijn informatieplicht jegens Belanghebbende tekortgeschoten. Indien en voor zover er al van een fout aan de zijde van Belanghebbende gesproken zou kunnen worden, eist de billijkheid in dit geval wegens de uiteenlopende ernst van de door Verzekeraar en Belanghebbende gemaakte fouten dat de vergoedingsplicht van Verzekeraar geheel in stand blijft.

De grieven

- 4.26 In het licht van het voorgaande oordeelt de Commissie van Beroep als volgt over de grieven.
- 4.27 Grief 1 in het principaal beroep bestrijdt het oordeel van de Geschillencommissie dat de verzekering tot 2006 min of meer aan de wensen en verwachtingen van Belanghebbende voldeed. Zoals hiervoor in 4.20 overwogen, gaat de Commissie van Beroep ervan uit dat, als Belanghebbende zich bewust was geweest van de informatie die Verzekeraar hem had behoren te verstrekken, hij niet zou hebben afgezien van de verzekering en voorts dat hij de risicodkking in de verzekering pas vanaf 2006 zou hebben beëindigd. De grief faalt om die reden.

Grief 2 in het principaal beroep klaagt dat de Geschillencommissie diverse aangetoonde schendingen van de wettelijke informatieplichten onbehandeld heeft gelaten. Zoals hiervoor in 4.10 en volgende is overwogen, is Verzekeraar inderdaad tekortgeschoten in de vervulling van haar verplichtingen uit de artikelen 2 en 3 Riav 1998 en voorts in de verplichting om ook na het sluiten van de verzekering op enig moment nadrukkelijk de aandacht van Belanghebbende te vragen voor de zich steeds verder wijzigende verhouding tussen het ouderdomspensioen en het partnerpensioen als gevolg van rentedaling en salarisaanpassingen, om zich ervan te vergewissen dat de ontwikkeling (nog) strookte met de wensen van Belanghebbende. De grief slaagt in zoverre.

Grief 3 in het principaal beroep klaagt dat de Geschillencommissie heeft miskend dat de verzekering door de aard en werking ervan inherent ongeschikt is voor het doel dat Belanghebbende met de verzekering voor ogen stond. Uit hetgeen hiervoor is opgemerkt over grief 1, volgt dat ook deze grief faalt.

- 4.28 Grief 1 in het incidenteel beroep klaagt dat de Geschillencommissie ten onrechte ervan is uitgegaan dat Belanghebbende een lager dan gebruikelijk partnerpensioen heeft gekozen. Deze grief faalt bij gebrek aan belang, omdat het door Verzekeraar bestreden uitgangspunt geen rol speelt in de beoordeling van de vordering door de Commissie van Beroep. Grief 2 in het incidenteel beroep bestrijdt dat Verzekeraar niet voldoende concreet heeft toegelicht hoe Belanghebbende uit de pensioenoverzichten had moeten begrijpen dat het achterblijven van het ouderdomspensioen werd veroorzaakt door de vanaf 2006 gewijzigde toedeling van de premies. Deze grief faalt, omdat de Commissie van Beroep van oordeel is dat Verzekeraar zich door verstrekking van de pensioenoverzichten niet (in voldoende mate) van haar zorgplicht heeft gekweten en Belanghebbende niet reeds uit die overzichten had moeten begrijpen dat zich een ontwikkeling aftekende waarbij het nabestaandenpensioen in toenemende mate ten koste ging van het ouderdomspensioen (zie hiervoor, r.o. 4.15).
- 4.29 Hetgeen voor het overige nog is aangevoerd door Belanghebbende en door Verzekeraar, leidt niet tot een ander oordeel over de vordering en kan derhalve onbesproken blijven.

5. Slotsom

- 5.1 De slotsom is dat op de vordering van Belanghebbende anders dient te worden beslist dan de Geschillencommissie heeft gedaan. Bij de uitkomst van het hoger beroep past dat Verzekeraar een vergoeding voor door Belanghebbende gemaakte proceskosten dient te voldoen als hierna vermeld.
- 5.2 De Commissie van Beroep beschikt niet over voldoende gegevens om de door Verzekeraar te vergoeden schade nauwkeurig vast te stellen. Partijen worden in de gelegenheid gesteld in onderling overleg tot vaststelling van de schade te komen. Hierbij zullen de volgende uitgangspunten in acht moeten worden genomen.
- a) De door Verzekeraar te vergoeden schade bestaat uit het verschil tussen hetgeen Belanghebbende feitelijk tot maart 2011 aan premies heeft betaald en hetgeen hij aan premies zou hebben betaald wanneer hij met ingang van 1 januari 2006 de risicodekking ten behoeve van zijn nabestaanden zou hebben beëindigd, met dienovereenkomstige verlaging van de door hem te betalen premie.
  - b) Daarbij dient er wel van te worden uitgegaan dat Belanghebbende met ingang van 1 januari 2006 zou hebben bedongen dat in het geval van zijn vooroverlijden voor de pensioendatum 85% van het aanwezige kapitaal zou worden omgezet in een nabestaandenpensioen.
  - c) Buiten aanmerking dient te blijven dat Verzekeraar dekking heeft gegeven voor het overlijdensrisico.
  - d) Als in de veronderstelde situatie dat de wijzigingen met ingang van 1 januari 2006 zouden zijn doorgevoerd, geen of een lagere vergoeding aan Belanghebbende zou zijn uitgekeerd voor het hefboomeffect, dient de door Verzekeraar te vergoeden schade dienovereenkomstig lager te worden vastgesteld.

- e) Bij de bepaling van de omvang van de schade rekening te worden gehouden met eventuele fiscale voordelen die het gevolg zijn geweest van de betaling van premies voor dekking van het nabestaandenpensioen bij overlijden vóór de pensioendatum en de eventuele fiscale nadelen door het ontvangen van de schadevergoeding.
- f) Over hetgeen Belanghebbende op enig moment meer heeft betaald dan in de hiervoor bedoelde situatie het geval zou zijn geweest, dient Verzekeraar vanaf dat moment wettelijke rente te vergoeden.
- g) Verzekeraar is gerechtigd op de schade in mindering te brengen een bedrag van € 11.026,= vermeerderd met de wettelijke rente vanaf de dag dat Verzekeraar eenzelfde bedrag had toegevoegd aan het verzekerd kapitaal. Indien Belanghebbende daartoe de wens te kennen geeft, zal Verzekeraar in plaats daarvan de toevoeging aan het verzekerd kapitaal met terugwerkende kracht ongedaan moeten maken.
- h) De door de Geschillencommissie vastgestelde bijdrage in de kosten van rechtsbijstand in eerste aanleg van € 2.682,= en haar beslissing ten aanzien van de bijdrage in kosten van behandeling van het geschil in eerste aanleg van € 50,= blijven in stand.
- i) Verzekeraar dient aan Belanghebbende een vergoeding te betalen van € 500,= voor zijn bijdrage voor beroep en € 4.500,= voor gemaakte proceskosten.

5.3 Indien partijen niet binnen vier weken na verzending van deze uitspraak tot overeenstemming komen over de door Verzekeraar aan Belanghebbende te vergoeden schade, zal diegene van partijen die daarbij belang meent te hebben de Commissie van Beroep schriftelijk kunnen verzoeken om alsnog uitspraak te doen over de te vergoeden schade. Verzekeraar zal dan in de gelegenheid worden gesteld nauwkeurig opgave te doen van de samenstelling van de naar haar oordeel te vergoeden schade. Belanghebbende zal hierop kunnen reageren. De Commissie van Beroep zal, zo dit naar haar oordeel nodig is, een nadere mondelinge behandeling bepalen.

6. **Beslissing**

De Commissie van Beroep

in het principaal en in het incidenteel beroep

- stelt partijen in de gelegenheid te handelen als hiervoor onder 5.2 en 5.3 vermeld;
- houdt iedere beslissing aan.